

A 12 cikk kivonatából több intézmény szervezeti szabályzatát is megismerhetjük. 37 bibliográfiai hivatkozás. /D.I./

— 0 —
C

P O L Y Ó I R A T S Z E M L E

001.8

Az ipari műszaki irodalom és az alkotókészség kapcsolata. - /The relation of the industrial technical literature to creativity/ - HAEFELE, J.W. - Journal of Chemical Documentation, 2.k. 2.sz. 1962.ápr. 67-72.p.

Alkotókészség alatt az a képesség értendő, amely társadalmilag értékes új összefüggéseket fejez ki. Ez egyaránt vonatkozik az összes művészetekre és a tudományokra is, mivel minden alkotás egy-egy új összefüggés. Egy vegyész ezt a következő képlettel fejezhetné ki: $A + B \rightarrow C$. /Ahol: A = az összefüggés első tagja; egy tárgy, cél, kutatás vagy megválaszolatlan kérdés. B = a kiegészítő rész, amely két célt szolgál: az új összefüggés létrejöttét és kiegészítését - azaz a C-t./

Az alkotás képletébe könnyen beilleszthetők létrejöttének különböző szakaszai: az előkészítés, a lappangás, a megpillantás és a bizonyítás. A szakirodalomnak minden szakaszban fontos szerepe van.

A tárgyhoz tartozó szakirodalmon kívül az alkotókészség kifejlesztésében fontos szerep esik a nagy alkotások létrejöttét és a nagy alkotók munkamódszereit bemutató irodalomnak, amelyen át az olvasók bepillantást nyernek a nagy tudósok és feltalálók alkotó módszereibe, és ösztönzést kapnak saját kutatásaikhoz. /B.S./

014.3:001.8

A referáló lapokban végzett tudományos irodalomkutatások új módszere. - /A new method for the search of scientific literature through abstracting journals/ - CEZAIRLIYAN, A.O. - LYKOUDES, P.S. - TOULOUKIAN, Y.S. - Journal of Chemical Documentation, 2.k. 2.sz. 1962.ápr. 86-92.p.

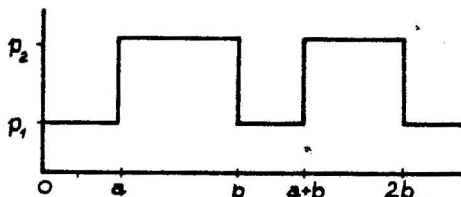
Irodalomkutatások esetén a referáló lapok köteteinek átlapozása helyett idő- és költségmegtakarítást jelent, és az eredményességet is fokozza az alábbi módszer:

- A kutató a keresést a referáló lap áttanulmányozásával kezdi, a legutolsó számtól kezdve vissza "a" évig.

- Ezután a referáló lapban megtalált vonatkozó eredeti cikkek bibliográfiáit vizsgálja át. Így a második lépcsőben végez a "b-a" időszakkal.

- Ekkor ismét a referáló lapot használja közvetlen kutatásra, újabb "a" évig, "b"-től kezdődően.

- A kutatást ciklikusan továbbfolytatja a kívánt visszamenőleges időtartamig.

A javasolt irodalom-kutatási módszer ábráján p_1 = az "a" időszakban átvizsgált referátumok és a tárgykör szempontjából hasznosnak bizonyult referátumok aránya által meghatározott teljesítmény; p_2 = a "b-a" időszak teljesítménye. /B.S./

001.815:05

Folyóiratok kiválasztásának problémái a Wilson indexekhez. - /Problems of selecting periodicals for Wilson indexes/ - HAYCRAFT, H. - Special Libraries, 53.k. 3.sz. 1962.márc. 127-129.p.

A H.W.WILSON könyvkiadó 6000 könyvtár részére nyújt szolgáltatásokat, köztük 24 különféle kurrens katalógust és indexet. Folyóiratindexeiben kezdettől fogva olyan folyóiratok cikkeit dolgozza fel, amelyekét az előfizetők kérték.

1952-ben a cég egy bizottságot hozott létre, amely 349, addig fel nem tárt folyóiratot vett fel a meglévő 7 indexbe. Egy másik bizottság később több mint két évig foglalkozott az INDUSTRIAL ARTS INDEX két sorozatával /Applied Science and Technology Indexes és a Business Periodicals Index/. Először is az előfizetőket kérdezték meg, hogy milyen további lapokat javasolnak folyamatos feltárára az indexben. Ily módon 1550 címet gyűjtöttek be. Ebből hosszú vita után 475 címet választottak ki, és osztottak két csoportba. Az INDUSTRIAL ARTS INDEX előfizetői ebből - a várható költségek stb. figyelembevételével - végezetül 319 címet választottak ki /a régi 224-gyel szemben/.

A WILSON cég különböző indexeiben ezzel együttesen 1250 folyóirat cikkeit tárja fel rendszeresen. Az Engineering Index, a Biological Abstracts és a Chemical Abstracts által feldolgozott folyóiratokkal együttesen a feltárt folyóiratok száma 3000-re becsülhető. /Ugyanakkor a New York Public Library-ban 25 568féle folyóirat található./ A feldolgozásra kerülő lapok számának emelését üzleti megfontolások gátolják. /B.S./

001.815

Korrelációs indexek.VIII. Tárgyi indexelés a szó-indexelés ellen. - /Correlative indexes.VIII. Subject-indexing vs. word-indexing/ - BERNIER, Gh. - CRANE, E. - Journal of Chemical Documentation, 2.k. 2.sz. 1962.ápr. 117-122.p.

A tárgyi indexelés a szerző által taglalt tárgykör indexelését jelenti, míg a szó-indexelés az általa használt szavak kiemlését. Az utóbbiak általában nem alkalmasak a tárgyi indexek készítéséhez. /A

CHEMICAL ABSTRACTS-ben egy átlag referátum 133 szóból áll, az indexhez pedig átlag 5 különböző fogalmat használnak csak fel. Ezért a szavak és fogalmak bizonyos "módosítására" - pl. kibővítésére - van szükség, hogy index tárgyszóként felhasználhatók legyenek./

A "Ki-kicsoda a vegyiparban" /Who's Who in Chemistry/ tárgyi indexéhez használt tárgyszó a "vegyszerek" /chemists/, míg a szóindexelésnél a "vegyipar" /chemistry/ szót emeli ki, ami félrevezető.

A szó-indexelés a tárgyi megközelítés szempontjából alacsonyabb értékű. Csak akkor értékesebb a tárgyi indexelésnél, ha a szavak gyakoriságáról és használatáról statisztikai tanulmányt akar készíteni az index használója; tehát nyelvészek és archeológusok számára. Azok számára, akik a cikkekben vagy kivonatokban található összes információk iránt érdeklődnek, a tárgyi index jóval használhatóbbnak bizonyult.

A különböző gépi visszakereséseknél is ügyelni kell arra, hogy a tárgykörök és a szavak nem azonos értékű kulcsai az információk megtalálásának. /B.S./

002.001.8

A fiatal mérnökök bevezetése a gyakorlati irodalmi munkába. -
/Das Heranführen des Jung-Ingenieurs an die praktische Literaturarbeit/ - Dokumentation, 9.k. 5.sz. 1962.okt. 148-149.p.

A főiskolákról kikerülő fiatal mérnökök - minisztertanácsi döntés alapján - egy éven keresztül az üzemek különböző osztályain dolgoznak. A kezdő mérnökök általában rögtön termelő osztályokra kéri magukat, s idegenkednek az egész üzem "keresztmetszetét" átfigó részlegetől /szervezési osztály, műszaki tájékoztató osztály, találmányi osztály stb./. Pedig a műszaki tájékoztató /-irodalmi/ osztályon eltöltött 3-6 hét igen hasznos lehet a fiatal műszaki értelmiség számára. Megismerkedik az egész üzem termelési problémáival, azokkal a szakkönyvekkel, periodikákkal, amelyeket felhasználhat egy probléma megoldásánál, tájékozik a szabadalmak, szabványok, találmányok gyűjteményében.

A műszaki tájékoztató /-irodalmi/ osztályra kerülő mérnököknek adjunk önálló feladatot is: fordítás lektorálását, könyvismertetést, referátum készítést. Készítsen egy önálló irodalomkutatót is; olyan témát dolgozzon ki, amellyel a későbbiekben saját szakterületén foglalkozni kíván. Helyes témaválasztás esetén a fiatal mérnök első tudományos munkájának alapját rakja le. /Sz.T./

002.004.14:338.42:338.45

Dokumentáció és tájékoztatás az ipar és kisipar kisüzemeiben.-
/Dokumentation und Information im Kleinbetrieb der Industrie und des Handwerks./ - KRIEG, H. - Nachrichten für Dokumentation, 13.k. 3.sz. 1962.szept. 155-160.p.

Egy iparosmesternek, aki folyamatosan 10-12 szaklapot akar átnézni, havi 200 órás működésének kb. 15 százalékát /35 órát/ kellene erre a célra fordítania. /Gyakorlott szakember est kb. fele idő alatt

végzi el./ Ezt a nehézséget fokozza az, hogy a 10-500 fővel dolgozó kisüzemekben a megfelelő számú lapok sem találhatók meg.

A kisüzemekben a klasszikus értelemben vett és önálló feltáró munkát végző dokumentációs munka gazdaságilag lehetetlen. Mégis elengedhetetlenül szükség van a műszaki fejlődést ismertető tájékoztatásra. Ennek megszerzését nem lehet a költségek - hanem csakis a szükségletek függvényévé tenni. Ehhez pedig elsősorban a feladatait kell meghatározni /beszerzés, kölcsönzés, külső tájékoztató kiadványok hasznosítása, információk kijelölése stb./. Az írásbeli tájékoztatás helyett a kisüzemekben - az EPA megállapítása szerint - célszerűbb a szóbeli kiértékelés, figyelemfelhívás.

A kisüzemi dokumentációt és tájékoztató munkát meghatározó megfontolások a következők:

1. Tájékoztatási szükséglet ott is van, ahol azt még nem ismerték fel.

2. A szükséglet kiterjedése a gyártástól, a dolgozók számától és az évi forgalomtól függ.

3. A tájékoztatási szükséglet "lefedésére" szolgáló alapfeladatok számát a szükséglet kiterjedése és a szükséges információk mennyisége növeli meg.

4. A dokumentációs munkát a nullpontról, a vezető intézkedése alapján kell elkezdeni.

5. A dokumentáció formái a vállalat nagyságától és a gyártás jellegétől függenek.

6. A tájékoztatási kínálatnak tekintetbe kell vennie a kisüzem területét és szokásait. Ennek megfelelő külső helyekről lehet dokumentációs és tájékoztató szolgáltatásokat igénybevenni.

7. A központi szerveknek meg kell teremteniük a kisüzemi tájékoztatási igények kielégítésének szervezeti formáit. /B.S./

002.004.14:338.45:658.5

Kölcsönhatás az üzem szervezete és tájékoztatása között.
/Wechselbeziehungen zwischen Information und Organisation im Betriebe/ - BLOHM, H. - Nachrichten für Dokumentation, 13.k. 3.sz. 1962. szept. 150-155.p.

Az üzemi tájékoztatás két összetevőből áll: az üzemben belüli és a kívülről jövő tájékoztatásból. Általában az üzemek minden dolgozójának szüksége van tájékoztatásra az alábbi szempontokból:

1. saját munkája és az üzem egész munkája közti összefüggések, 2. a munkájára vonatkozó belső és külső irányelvek, előírások, rendeletek stb.,

3. az üzemre és azon belül saját munkaterületére ható külső tényezők /piachelyzet, tudományos-műszaki fejlődés stb./,

4. szakismeretek fejlődése,

5. a fejlődés és a célkitűzések várható változásai,

6. a korábbi termelési hibák okai,

7. az információk megértése és felhasználása,

8. koordinálási, racionalizálási, szervezési lehetőségek.

Mind az üzem szervezete, mind tájékoztatásügye az üzemi célok elérését szolgálja. A szervezés koordinálási feladatai /munkafelosztás, specializálás/ nem oldhatók meg elégséges tájékoztatás nélkül.

A feladatok közti összefüggések ismerete nélkül sem lehetséges jó üzemben belüli együttműködést kialakítani. A szervezeti formák is csak a jó tájékoztató munka alapján formálhatók, a külső követelményeknek megfelelően.

A megfelelő tájékoztató munka, a tájékoztatások megszerzése olyan fontos eleme az üzem szervezetének, hogy fejlettségéből következtetni lehet a termelésre is. /B.S./

002.009.5:061.231

Dokumentáció-információ és a Műszaki Kamara. - /Dokumentation-Information und Kammer der Technik/ - WEISSFLOG, G. - Dokumentation, 9.k. 5.sz. 1962.okt. 139-141.p.

1955-ben Leipzig kerületében egy dokumentációs-információs munkaközösség alakult a Műszaki Kamara keretében. 1962-ben pedig a Műszaki Kamara elnökségi ülése elhatározta a Tudományos és Műszaki-Gazdasági Dokumentációs-Információs Központi Bizottság létrehozását, központi és kerületi jelleggel.

A Bizottság feladata olyan módszerek fejlesztése és elterjesztése, amelyek emelik a dokumentációs munka hasznossági fokát, megszüntetik a még fennálló fogyatékosságokat, támogatják a műszaki értelmiséget, különösen a szocialista munka- és kutatóközösségeket.

Jelenleg a Bizottságnak csak ajánló, tanácsadó lehetősége van. Hasznos lehetne egy olyan állami szerv megteremtése, amelynek utasítási és ellenőrzési joga lenne, ellátná a dokumentációs szervek koordinálását, s jogokat kapna a vállalatoknál.

Sok vállalat idegenkedik a dokumentációs munkától, mert annak hasznossági mutatói nem kézzelfoghatóak. Széleskörű felvilágosító munkának kell a dokumentáció-információ szerepét megvilágosítani: előadásokat kell tartani a Műszaki Kamara üzemi csoportjainak, a fő- és szakiskolák hallgatóinak stb. Szükséges továbbá a dokumentációs munka racionalizálása, a párhuzamosságok megszüntetése a referáló lapoknál, a vidéki vállalatok patronálása és végül a Műszaki Kamara minden tagjával az aktív együttműködés. /Sz.T./

002.513.5

Az Amerikai Mérnökegyület az információk visszakeresésének elősegítésére. - /ASCE moves toward more efficient information retrieval/ - Civil Engineering, 32.k. 8.sz. 1962.aug. 42-43.p.

Több amerikai mérnöki lap 1963-tól kezdve cikkei mellé nyomtatott kivonat-kartonokat mellékel. A kivonat-kartonok négy részből állnak: 1. tárgyszavak, 2. tájékoztató kivonat /maximum 175 szó/, 3. bibliográfiai adatok, 4. bekerített rész a felső jobb sarokban - a kivonat sorszáma részére.

A kivonatok beérkezési sorrendben való beszámozásával egyidejűleg a használók /vagy könyvtárak stb./ minden tárgyszóról külön tárgyszó-kartont is készítenek. A karton 0-tól 9-ig tíz hasábra van osztva, ebbe kerülnek a tárgykörrel foglalkozó cikk-kivonatok sorszámai. Pl. az epoxival burkolt cement padlókkal foglalkozó cikk,

amelynek kivonata a 64. számot kapta - a megfelelő tárgyszó-kartonok /epoxi, cement, padló/ 4. hasábjába írt 64 számmal jelezhető.

Visszakereséskor, aki hasonló témájú cikket keres, előveszi az "epoxi", "cement" és "padló" tárgyszavak kartonjait, és az azonos hasábok gyors összehasonlításával megállapítja, hogy mely számok fordulnak elő mindhárom kartonon. /Fogalom mellérendelés./ Utána az ezeknek megfelelő számú kivonat kartonokat elővéve

- először az esetleges további tárgyszavak áttekintésével megállapítja, hogy a cikk érdekes lehet-e számára;
- elolvassa a kivonatokat, s ha ez nem elég,
- a bibliográfiai adatok alapján megszerzi az eredeti dokumentumot.

/B.S./

002.513.5.001.5:681.142-523.8.004.14

Kísérlet az automatikus dokumentációs szelektálásra. - /Une experience de selection automatique de documentation/ - DERIBERE-DESGARDES, Marie-Louise - LEVERY, Francis - Bulletin des Bibliothèques de France, 7.k. 4.sz. 1962.ápr. 185-205.p.

Az IBM 705-ös adatfeldolgozó gép információ-visszanyerési munkához való felhasználásának leírása. Tízezer kémiai dokumentumot dolgoztak fel e célra. A témák megjelölésére kulcsszavakat használtak; a szakrendszereket mellőzték. A dokumentumok analízálásához készült úrlapon a dokumentum címadatai és 22 kulcsszó számára van rovat, tehát szokásosan ennyi karakterizánssal lehet jellemezni egy dokumentumot. Szükség esetén azonban további úrlapok is felfektetethetők. A tízezer dokumentumból mintegy 13 ezer kulcsszó adódott, melyek kb. hatezer törzsszóra vezethetők vissza. A dokumentumokról két lyukkártyasorozat készült: bibliográfiai és kulcsszó-kártyák. Ezek felhasználásával viszont három mágneses szalagot állítottak elő, melyek a kulcsszavak alfabetikus jegyzékét, a dokumentumok bibliográfiai jegyzékét és az ún. globális jegyzékét tartalmazzák. Ez utóbbiban a kulcsszavak kódjai mellett ott sorakoznak ama dokumentumok azonosság számai, amelyekre a kulcsszavak vonatkoznak. A tulajdonképpeni szelektáló művelet ez utolsó szalag igénybevételével történik. A gép a szalagról kikeresi, és kiírja azokat a dokumentum-számokat, amelyek a megválaszolandó kérdés valamennyi kulcsszavánál megtalálhatók. Majd a többi szalagok igénybevételével a szelektálás eredményeként kész irodalmi jegyzékét állít elő.

/O.G./

002.513.5:681.142-523.8

Az új IBM 1301-es tárcsás tároló egység. - /The New IBM 1301 Disk Storage Unit/ - MICHLIN, G. - ICC /International Computation Centre/ Bulletin, 1.k. 1.sz. 1962.ápr. 33-37.p.

Az IBM cég egyik legújabb nagyjelentőségű terméke az új memória berendezés. A következő kiváló tulajdonságok jellemzik: óriási tároló kapacitás, a memóriába való beírásnak és az onnan történő kiolvasásnak, valamint a kívánt adatok megtalálásának rendkívüli gyorsasága, a berendezés kihasználhatóságának fokozott rugalmassága és sok-

oldalúsága. A memóriaszerkezet függőleges tengelyre erősített tárcsából áll, melyeknek mindkét oldalára jelek mágnesezhetők. A beíró- és olvasó-szerkezet hatalmas fésűhöz hasonlít: egy függőleges tengelyről minden tárcsához egy kar irányul, mely két beíró-kiolvasó fejet tart /a tárcsa két oldala számára/. Egy tengelyen 25 tárolótárcsa van, melyek közül 20 szolgál adattárolásra, a többi a program felvételére. Egy ilyen egység kapacitása 28 millió betű- vagy számjegy. Tíz oszlopot tartalmazó komplett berendezés memóriájában 280 millió alfabetikus vagy numerikus jegy tárolható. A berendezés hihetetlenül gyors működését tanúsítja e néhány adat: a tárcsák forgási sebessége másodpercenként 1790 fordulat: a beíró-kiolvasó fejeknek a kívánt adat nyomvonalára való ráállási ideje 50-180 millisekundum. A nyomvonaltra ráállott fejnek az utasítás kiadásától annak végrehajtásáig átlag 17, maximálisan 34 millisekundum időre van szüksége. - A berendezés kiválóan alkalmas a nagy sebességet és nagy kapacitást igénylő adatfeldolgozási munkákhoz /amilyen a dokumentáció is/. /O.G./

002.513.5:651.928:54:681.142-
523.8.004.14

Kémiai kódok, illetve jelzetek: mibenlétük és alkalmazásuk. - /Chemical Ciphers or Notations: Their Nature and Use/ - DYSON, Malcolm G. - ICSU Review, 4.k. 3.sz. 1962.jul. 110-116.p.

A dokumentációs adatfeldolgozás gépesítésének problémája magával hozta a szerves kémiai szerkezeti képletek átkódolásának szükségességét. A szerkezeti képletek ugyanis síkbeli konfigurációk, amelyek a gépi memória közegébe nem vihetők be. Olyan lineáris struktúrákba kell azokat átalakítani, amelyek a szerkezeti képletnek egyértelmű ekvivalensei, s az adatfeldolgozó berendezésekkel kimunkálhatók. Több ilyen kódrendszert szerkesztettek. Ezek két csoportba sorolhatók. Egyesek speciális osztályozórendszereken alapulnak. Kódjaik az osztályozórendszer jelzetei. Pontosan definiálják a vegyület helyét az osztályozórendszeren belül, de nem adják a szerkezeti képletnek részletekből való leképezését. Mások viszont a szerkezeti képlet alkatelemeit egyenként teszik át jelekre, úgy hogy a kód a képletnek részletről-részletre terjedő hű átírása. A kódrendszerekkel szemben az a követelmény, hogy kódjaikból az elektronikus adatfeldolgozó gép megállapíthassa az átkódolt vegyület tapasztalati képességét, a vegyület alkatelemeit /gyökei/ és azt, hogy a szóbanforgó vegyület a vegyületeknek egy meghatározott kategóriájába tartozik-e. E követelmények teljesedésének lehetőségeit és határait vizsgálja. - Vázlatosan ismerteti a nemzetközileg hivatalosként elfogadott ún. IUPAC-kódrendszert is. /O.G./

002.55.007

A tájékoztató szolgálat dolgozóinak személyi tulajdonságai. - /Sylwetki pracowników informacji/ - PIROG, W. - Aktualne problemy informacji i dokumentacji, 7.k. 4.sz. 1962.jul.-aug. 8-15.p.

A tájékoztató központok keletkezése és gyors fejlesztése, valamint a tájékoztató tevékenység intenzív fokozása ma jellemző Lengyelországra. A tájékoztató szolgálat a népgazdaság ugyszólván minden területére kiterjed, illetve ki fog terjedni. A Lengyelországban működő tájékoztató központok alkalmazottainak létszáma 1962-ben 2000 fő, 1963-ban pedig 4500 fő lesz. Az alkalmazottaknak erre az újfajta munkaterületre való felvétele és megválasztása körül komoly nehézségek merülnek fel, tekintettel arra, hogy a tájékoztató szolgálatban dolgozókkal szemben támasztott tudás- és képesítésbeli követelmények meglehetősen szigorúak. A fejlesztés kezdeti időszakában komoly mértékben igénybe kell venni a könyvtári alkalmazottakat, mert képesítésük jelenleg legközelebb áll a tájékoztató szolgálati alkalmazottakéhoz. Mindenesetre gondoskodni kell a más területeken dolgozóknak a tájékoztató szolgálatba való átirányításáról, valamint figyelembe kell venni a jelenleg iskolát végzők táborában rejlő munkaerő lehetőségét.

A lengyel tájékoztató szolgálatban dolgozókkal szemben támasztott szakmai követelmények, valamint az alkalmazott jelöltek felvételénél alkalmazott képességvizsgálat változatai. /K.P./

002.55:62+33

A műszaki és gazdasági tájékoztatás kérdései a LEMP KB X. plénumán. - /Zagadnienia informacjii technicznej i ekonomicznej na X plenum KC PZPR/ - PAS, R. - Aktualne problemy informacjii i dokumentacjii, 7.k. 4.sz. 1962.jul.-aug. 1-7.p.

A plénum több résztvevője kritikában részesítette azokat az adminisztrációs szerveket, amelyek felelősek a tájékoztató szolgálat végleges megszervezésének késleltetéséért. Ezen a téren ugyanis még mindig komoly nehézségek vannak. A résztvevők nyomtatékon hangsúlyozták a műszaki és gazdasági tudományos szolgálat tevékenységének szükségességét, és hogy a tájékoztató központok szervezésére vonatkozó rendelkezések különböző értelmezése miatt végrehajtásuk késik, vagy el van hanyagolva. A plénum határozatának erre vonatkozó tétel felelőssé teszik az üzemi önkormányzati szerveket a tájékoztató központok megszervezésének késleltetéséért és fejlesztéséért.

A plénum határozatai intézkednek az üzemi és iparági tájékoztató központok közötti együttműködésről és a kisebb termelő üzemek számára nyújtott segítségről. /K.P./

002.55/094.5/:62+33

A műszaki és gazdasági tájékoztató szolgálat működésének normái. /Omówienie aktów normatywnych w sprawie służby informacjii technicznej i ekonomicznej/ - MARKOWSKI, T. - Aktualne problemy informacjii i dokumentacjii, 7.k. 2.sz. 1962. márc.-ápr. 19-29.p.

A tájékoztató szolgálat fogalma nem azonos a dokumentációs szolgálat fogalmával, mert a dokumentációs szolgálat a tájékoztató szolgálatot alkotó elemeknek egyike. A tájékoztató szolgálatához - a lengyel minisztertanács 169/60. számú határozata szerint - a könyvtári,

a dokumentációs, az állandó és esetenkénti műszaki tanácsadási, valamint a legújabb tudományos, műszaki, gazdasági és szerzési vívmányokkal foglalkozó anyagot széles körben terjesztő szolgálat tartozik. A tájékoztató szolgálat helyes működése számos központi tudományos, műszaki és gazdasági intézménynek e téren számára nyújtott rendszeres és sokoldalú támogatásától és vele való szoros együttműködésétől függ. A tájékoztató központ feladatához a lengyel minisztertanács 142/61. számú határozata értelmében tartozik: tudományos kutató tevékenység elméleti sikon, továbbá módszeres és rendszeres tájékoztatás a tudomány, a technika, a gazdaság és a szervezés terén elért legújabb vívmányokról, különböző munkák koordinálása a műszaki és gazdasági tájékoztatás terén, valamint az iparági műszaki és gazdasági szolgálat tevékenységének és működésének felügyelete és ellenőrzése. Az iparági és üzemi műszaki és gazdasági tájékoztató központok rendszeresen tájékoztatják a fő tájékoztató központot a területükön elért vívmányokról, például a műszaki fejlesztés terén, konkrét eredményekről stb. Együttműködési formák és példák. /K.P./

002.55.001.12:001+62+33 "1962/63"

Műszaki és gazdasági tudományos szolgálat fő feladatai 1962-63 évre. - /Wezłowe zadania informacji naukowo-technicznej i ekonomicznej na lata 1962-63./ - PIROG, W. - Aktualne problemy informacji i dokumentacji, 7.k. 2.sz. 1962.márc.-ápr. 3-18.p.

A műszaki tudományos és gazdasági tájékoztatás 1962-es és 1963-as évi fejlesztési terve értelmében el kell érni azt, hogy minden mérnök, közgazdász és szakember olyan tájékoztató anyaghoz jusson, amely az őket érdeklő szakterület bel- és külföldi időszerű helyzetét egyaránt feltárja. A tájékoztató szolgálat által összegyűjtött anyagot helyesen kell felhasználni. Az adott iparág, termelési ág vagy termelő üzem fejlesztésével kapcsolatos minden egyéb fontosabb döntés meghozatala előtt feltétlenül gondosan át kell tanulmányozni az erre vonatkozó tájékoztató anyagot. Törekedni kell arra, hogy a műszaki tájékoztatás az üzemek műszaki és gazdasági vezetőségének nélkülözhetetlen eszköze legyen. A cikk a lengyel műszaki tudományos és gazdasági tájékoztató szolgálat jelenlegi helyzetének különböző természetű hiányosságaival, távlati feladataival és működésének megjavítását célzó lehetőségekkel foglalkozik kimerítően, részletezi a lengyel dokumentációs központnak a legközelebbi évekre szóló munkatervét, majd rátér a tájékoztató szolgálat kérderei utánpótlásának és képesítésének problémáira. /K.P./

002.6.008.681.177

Tudományos és kiadói tájékoztató szolgálat a Lengyel Tudományos Akadémiának matematikai gépek intézetében. - /Ośrodek informacji naukowej i wydawnictw w instytucie maszyn matematycznych Polskiej Akademii Nauk/ - BRYKOWSKA, M., FENKOWSKI, A., KLAMBOROWSKI, J. - Aktualne problemy informacji i dokumentacji, 7.k. 3.sz. 1962.máj.-jun. 52-58.p.

A Lengyel Tudományos Akadémia Matematikai Gépek Intézetében 1959-ben létrehozott tudományos és kiadói tájékoztató szolgálat feladatához tartozik a matematikai gépek tervezésére és építésére, valamint az elektronikus számológépek alkalmazására vonatkozó tájékoztató anyag biztosítása az intézet tudományos és műszaki dolgozói számára. A tájékoztató szolgálat négy csoportból, mégpedig a/ könyvtárból, b/ dokumentációs részlegből, c/ kiadói csoportból és d/ fotolaboratóriumból áll. 18 főből álló személyzete így oszlik el: könyvtár 4 fő, dokumentációs részleg 6 fő, kiadói csoport 5 fő és fotolaboratórium 3 fő. A tájékoztató szolgálatnak négyféle katalógusa van, nevezetesen az abécé-szerinti szerzői, abécé-szerinti cím, tárgy és folyóirat-katalógus; ezenkívül egy mikrofilm-katalógusa, valamint három olyan katalógusa van, amelyekben abécé-szerinti sorrendben szerepelnek az érdekelt cégek, tudományos intézetek és intézmények stb. Összesen 80 külföldi tudományos intézménnyel folytat szakirodalmi csereakciót 16 különböző országban. Saját kiadványa az 1961 októbertől rendszeresen megjelenő "Biuletyn Informacyjny" című tájékoztató, amely a matematikai gépek, valamint az elektronikus számológépek gyártása és alkalmazása terén elért legújabb eredményekkel foglalkozik. A cikk részletesen tárgyalja a tájékoztató szolgálat működését, és kimutatja létrehozásának célszerűségét tudományos és műszaki szempontból egyaránt.

/K.P./

002.6.008.03

A tájékoztató központok közötti együttműködés alapelvei és szervezése. - /Zasady i organizacja wspópracy między ośrodkami informacji/ - KUNICKI, M. - Aktualne problemy informacji i dokumentacji, 7.k. 2.sz. 1962.márc.-ápr. 44-58.p.

Az üzemi és iparági tájékoztató központok munkája országszerte olyan nehézségekbe ütközik, hogy azok egyre kevésbé képesek az egyre növekvő igényekkel lépést tartani. A nehézségek közül megemlítendő a deviza hiánya a külföldi szakirodalom kellő mennyiségű beszerzésére, anyagi keretek hiánya az alkalmazottak felvételére, illetve alkalmaztatására, valamint a megrendelt tájékoztatóanyagok összeállításához érő szakértők hiánya. Az egyes tájékoztató központoknál tapasztalható sokszor azonos jellegű nehézségek fokozódásával párhuzamosan egyes üzemi és iparági tájékoztató központok között együttműködési törekvések is tapasztalhatók, ami rendkívül öröndetes, kíváncsú, sőt ajánlatos jelenség. Egyes tájékoztató központok munkáját jellemző közös vonások jó alapot nyújtanak széleskörű együttműködés létrehozásához. A cikk ismerteti az ilyen együttműködés gyakorlati tapasztalatait, eddig megállapított hiányosságait és az ezzel kapcsolatos észrevételeket. Az együttműködés további fejlesztése céljából kidolgozott és itt ismertett alapelvek kétségtelenül hozzájárulnak az e téren tapasztalható hiányosságok mielőbbi kiküszöböléséhez.

/K.P./

002.6/44/:791.43.05:5+62

Francia tudományos és műszaki filmek. Dokumentációs források. - /Les films scientifiques et techniques français. Sources documentaires/

- HAGUENAUER, Martine - Bulletin des Bibliothèques de France, 7.k. 4.sz. 1962.ápr. 207-218.p.

A francia filmgyártás igen jelentős mennyiségű tudományos és műszaki filmet gyárt /pl. 1960-ban 700 műszaki tájékoztató filmet állítottak elő/. A filmek három csoportba sorolhatók: 1. tudományos kutatásokról készült, 2. tudományt népszerűsítő és 3. oktató filmek. Az immár hatalmas filmtömegben való tájékozódás forrásait, eszközeit ismerteteli a cikk.

Elsőnek azokat az intézményeket és szervezeteket veszi, melyek film-dokumentációs forrásul szolgálhatnak. Ezek

általános jellegű kinematográfiai dokumentációs források,
speciális jellegű kinematográfiai dokumentációs források,
nem-kinematográfiai dokumentációs források, melyek film-információt is tudnak szolgáltatni.

A források másik csoportjaként a filmográfiákat tárgyalja. A filmek adatait bibliográfiászerűen közlő kiadványok ezek. Szerkezettük, valamint a közölt anyag összeválogatása igen különböző. Egyesek kötetekben, mások időszakos füzetekben jelennek meg. A tudományos és műszaki filmek némelyik filmográfia anyagának csak egy hányadát képezik.

A harmadik forrás a filmotékák /filmgyűjtemények/ állományának katalógusai. A gyűjtemények részint hivatalos szervek, részint kereskedelmi vállalatok, részint művelődési tényezők tulajdonát képezik.

/O.G./

002.63:659.24/438/

A lengyel műszaki és gazdasági tájékoztatási központok országos tanácskozása. - /Krajowa narada osrodków informacji technicznej i ekonomicznej/ - Aktualne problemy informacji i dokumentacji, 7.k. 2.sz. 1962.márc.-ápr. 1-2.p.

A lengyel műszaki tudományos dokumentáció hiányos működése 1961-ig nem a helytelen szervezésnek, hanem a műszaki dokumentáció teljes lebecsülésének tulajdonítható. A LEMP IV. plenumának határozata vetett véget ennek az állapotnak. A határozat többek között kimondja, hogy a tudomány és a technika gyors fejlődése megköveteli a belföldön és világszerte végzett kutató munkákról és az elért műszaki tudományos vívmányokról szóló kimerítő, gyors, megbízható és aktív tájékoztatás biztosítását. Ezért feltétlenül szükség van a jól működő műszaki tudományos tájékoztató rendszerre, mert csak az képes biztosítani a már elért eredményeket és kizárni a már egyszer megoldott kérdésekkel kapcsolatos kutatások, kísérletek vagy vizsgálatok esetleges kétszeres munkáját. Ezenkívül az iparágak szerinti műszaki tudományos központok felállításáról, működéséről és hatásköréről rendelkezik. A határozat műszaki tudományos dokumentációra vonatkozó tetteit országos tanácskozáson az érdekelt műszaki és gazdasági tájékoztató központok képviselőinek részvételével részletesen megvitaták.

/K.P./

016/430.2/05/

A fontosabb irodalomösszeállítások jegyzéke. - /Das "Bulletin wichtiger Literatur-Zusammenstellungen"/ - SCHMIDT, G. - KNOTH, G. - Dokumentation, 9.k. 5.sz. 1962.okt. 142-144.p.

Az NDK könyvtári szervei elhatározták, hogy a tudományos könyvtárak, dokumentációs-információs munkahelyek és más intézmények által készített irodalomösszeállítások jegyzékét egy "Bulletin"-be folyamatosan, havonta közlik. A Leipzig-i Deutsche Bücherei vállalta a szerkesztést, kiadást.

Munkaszervezés: minden olyan intézményről, ahol irodalomösszeállítás készül, munkatársi kartonokat vettek fel. Az intézmények minden hónap 5-ig jelentő lapon megküldik a szerkesztőségnek az előző hónapban elkészült munkák jegyzékét. A jelentő lapon feltüntetik azt is, hogy az irodalomösszeállítás milyen nyelvterületet ölel fel, kizárólag könyvet vagy folyóiratot és disszertációkat is tartalmaz-e, s milyen időhatárokon belül hozza a műveket.

Gyakorlati felhasználás: az irodalomkutatásnál elkerülik a kettősséget és az ezzel járó kiadásokat. A Bulletin címeit az intézmények felragasztják katalógus-kartonra, s tárgyszó vagy betűrend szerint rendezik. Így sajátmagukat ellenőrzik egy-egy új téma választásánál, s egyúttal feleslegessé teszik a mutatót a füzetekhez. Így már eddig több mint 50 esetben elkerülték a kettős munkát.

Problémák: A dokumentációs központok a foto-, gépirás-, fénymásolatokért ugyanannyi díjat számítanak, mint az eredeti elkészítéséért, önköltség helyett.

A "Fontosság" kritériuma az irodalomösszeállításoknál: nem a címek mennyisége, hanem a téma szabja meg egy összeállítás jelentőségét. /Sz.T./

019.922

A területi könyvtárak a technikai haladás szolgálatában. - /Ob-lasztnue biblioteki - v nomocs tehnicsezskomu progresszu/ - SZMIRNOVA, Sz.M. - Szovjetszkaja Bibliografija, 4.sz. 1962. 65-73.p.

A cikk elemzi az Orosz Federatív Köztársaság területi könyvtár-ai bibliográfiai kiadványainak tematikáját, és összehasonlítja ezt a munkát más könyvtárak munkájával.

Az 1960-61. évi termést 5 csoportra osztja: 1. munkások számára ajánló segédlet a szakma elsajátítására és a minőség emelésére, 2. a helyi élenjáró technikai tapasztalatokról szóló ajánló mutatók, 3. a munkások, műszakiak és gazdasági dolgozók számára kiadott tematikai mutatók az új technikáról /az említett csoportba tartozó kiadványok kísérletképpen megpróbálják egyesíteni a bibliográfiák két fajtáját: ajánló és tudományos típust/, 4. a könyvtárba érkezett műszaki irodalomról szóló tájékoztató bulletinek és 5. az olvasók szélesebb körre számára szánt népszerű műszaki irodalom ajánló mutatói. Egyes könyvtárak a komplex-brigádok tagjai számára adnak ki bibliográfiákat /pl. Rosztovi területi könyvtár/. A kolhozok számára is készültek, bár nem nagy számban. Egyik-másik könyvtár a politechnikai oktatásban részesülő középiskolai tanulók számára készít bibliográfiát.

Mindenesetre megállapítható, hogy az utóbbi időben sokat tettek a korábbi évek hiányosságainak felszámolásáért. Sokkal aktuálisabb a tematika, jobban kapcsolatban van az éléttel, jobban kifejezésre jutnak az új technika, az élenjáró ipari tapasztalatok és a mechanizálás és automatizálás kérdései. /M.E./

022.4

Tömörített raktározás. - /Compact Shelving/ - METCALF, Keyes D.-
College and Research Libraries, 23.k. 2.sz. 1962.márc. 103-111.p.

Bevezetőben röviden szól a könyvtári raktárak könyvkapacitásának kiszámításáról, illetve az ehhez használatos alapadatokról. Majd részletesen tárgyalja a kapacitás növelését célzó módszereket. Ezeket három csoportba osztja:

A meglévő raktári berendezés felvevő képességét növelő eljárások:

kevesebb hely tartalékolása az állomány-gyarapodás számára;
a könyveknek nagyság szerinti csoportosításban való raktározása;
kettős vagy hármas sorban való elhelyezés a polcokon;
a szokásosnál magasabb raktári állványzat építése.

A raktárak hasznos-területének fokozására szolgáló módszerek
/a szokásos berendezés mellett/:

keskenyebb polcok alkalmazása;
szűkebb közlekedő utak a raktárakban;
az állványzat meghosszabbítása, hogy a korábbinál több polc-ha-
sábót kapjanak;
az állványok közötti keresztfolyosók keskenyebbé tétele.

Kapacitást növelő különleges raktári berendezések:

csuklós-állványzat /szekrényajtó módjára nyitható polchasábok-
kal/;
fiókos-állványzat /polcai fiók módjára kihúzhatók/;
összetölhető-állványzat.

Befejezésül azt a két szempontot ismerteti, amelyek a tömörített raktározás alkalmazására irányuló elhatározásnál feltétlenül mérlege-
lendők: a tömörítés folytán előálló kényelmetlenségek és az új raktá-
rozás költségkihatásai. /O.G./

025.45

A tizedes osztályozás "közepes"-kiadásának tervéhez. - /Zur Pla-
nung einer "mittleren" Ausgabe der Dezimalklassifikation/ - FILL,
Karl - DK Mitteilungen, 7.k. 5.sz. 1962.szept. 17-18.p.

Az ETO teljes és rövidített kiadása /Kurzausgabe/ közötti tar-
talmi különbség igen nagy. Többfelől nyilvánult kíváncsi egy köz-
pes terjedelmű kiadás közrebocsátására. A közepes kiadást támogató
indokok elsősorban a rövidített kiadás elégtelenségéből adódnak. De
a teljes-kiadás hatalmas és gyors ütemben növekvő volumene, ami so-

kak igényét messze meghaladja, szintén mindinkább szükségessé teszi a közepes-kiadás publikálását. Egy további érv az index-probléma megoldása. A teljes-kiadás jelenlegi indexe 772 oldal. Ha a lezárása óta kiadott bővítések új fogalmait is beledolgoznák, terjedelme 1000 oldalra rugna. Ekkora index előállítása jelenleg több ok folytán lehetetlennek látszik. Áthidaló megoldásként merült fel egy olyan index készítése, mely a rövidített kiadás indexének mintegy kétszeres terjedelmével bírna. Ez az elgondolás viszont éppen összeegyeztethető egy olyan közepes-kiadás javaslatával, melynek terjedelme a teljes-kiadás volumenének kb. 20-25 %-át tenné. A közepes-kiadás táblázatainak anyagát a teljes-kiadás táblázatainak kivonatolása után akarják előállítani úgy, hogy a táblázatokban szereplő alosztásoknak kb. 75-80 %-át értelemszerűen törlik. Az így kieső alfogalmak közül a megtartandókat a vonatkozó főfogalom mellé csatolják kiegészítésként, és szerepeltetik az indexben. A munkát oly ütemben akarják végezni, hogy a mű 1963 végére megjelenhessék. Szerző a kiadás elnevezésére kér javaslatot az olvasóktól, közölve, hogy SCHUCHMANN azt tanácsolja, legyen: "Normal-Ausgabe /Édition normale/".- A teljes-kiadás 62-es főosztályának kötete már sajtó alatt van. /O.G./

026:62:027.2/498.11/:65.012.65

Együttműködés a műszaki és a szakszervezeti könyvtárak között.-
/Colaborarea între biblioteca tehnică și cea sindicală/ - DARABAZ,
Adriana - Calauza Bibliotecarului, 15.k. 10.sz. 1962.okt. 14-15.p.

Egy bukaresti nagyüzemnek két könyvtára van: műszaki és szakszervezeti. A két könyvtár hatékony együttműködésével széleskörű olvasótábort sikerült kialakítani az üzemben. 1962 augusztus végére az olvasók száma a műszaki könyvtárban 1100-ra, a szakszervezetiben 1725-re emelkedett. A könyvtárak munkájukat az üzem szakszervezeti bizottságának utmutatása nyomán végzik. A legszorgalmasabb olvasókból, élmunkásokból, ujitókból, mérnökökből, technikusokból stb. lelkes társadalmi kollektívát szerveztek, mely a könyvtárak és könyvek népszerűsítését végzi. Az üzem hét osztályán könyvtárfiókokat létesítettek, hogy a dolgozók könnyebben, munkahelyük közelében juthassanak könyvhöz. A fiókokat a két könyvtár látja el anyaggal. A műszaki anyagot az üzemrészleg kívánalmai, igényei szerint válogatják össze. A szépirodalmi anyagot 2-3 hónaponként cserélik, a műszaki anyag addig marad, míg a keresettség, illetve az üzemrészlegben folyó munka műszaki-gazdasági szempontjai indokolják. A fiókok kezelői a munkások köréből kerülnek ki. A könyvvajdonságokat mind a könyvtárakban, mind a fiókokban üvegezett tárlókban mutatják be. Az olvasókkal egyénileg foglalkoznak /könyvajánlás, olvasási igények iránti érdeklődés/. Könyvankétokat rendeznek, könyvbemutatókat, kiállításokat szerveznek. Egy-egy műszaki könyv nyomán szakmai megbeszéléseket tartanak stb. Az üzem szakszervezeti bizottsága háromhavonként felülvizsgálja a könyvtárak és a társadalmi kollektíva munkáját, és azt irányítással látja el. /O.G./

061.3:659.24

Műszaki összejövetelek mint a vállalatban belüli érintkezés eszközei. - /Technical meetings as a means of internal communication/ - DIRKSEN, E.F. - Journal of Chemical Documentation, 2.k. 2.sz. 1962. ápr. 77-79.p.

Az Esso Research and Engineering Co. gyakorlatában a következő típusú belső szakmai összejövetelek fordulnak elő:

- Szeminárium vagy szimpózium - 20-25 hallgatóval. Ezeken általában elméleti kérdéseket vitatnak meg. Időtartama: 2-3 nap.

- Igen szűk szakterület gyakorlati kérdéseinek megbeszélése a munkahely közelében, bemutatókkal. Résztevők száma: 20-50. Célja a termelés különböző helyein hasonló munkakörökben dolgozó mérnökök és vezető szakmunkások összegyűjtése.

- A vállalati műszaki alkalmazottak széles körét érintő gyűlések, előadásokkal, 100 körüli résztvevővel. A szabad vita biztosítja az ismeretek kölcsönös, termékeny szétterjedését.

- A cég egész működését érintő összejöveteleken 400-500 fő vesz részt a napirenden szereplő előadások meghallgatásában és vitájában.

Az összejövetelek pontos naptárát egy évre előre összeállítják, és külön figyelemmel jelölik ki azok helyét. Az egyes gyűléseket a vállalat lapjában 150-200 szavas beszámoló-kivonatok formájában ismertetik, a fontosabbak jegyzőkönyveit sokszorosítják, vagy magno-szalagon őrzik meg.

A jól előkészített összejövetelek igen hasznosnak bizonyultak az ismeretek és az információk terjesztésében. /B.S./

061.6:002.55:002.66

A központi műszaki és gazdasági tudományos tájékoztató intézet és az iparági műszaki és gazdasági tudományos központok közötti együttműködés alapelvei és szervezése. - /Zasady i organizacja wspó-pracy centralnego instytutu informacji naukowo-technicznej i ekono-micznej z ośrodkami informacji technicznej i ekonomicznej/ - TELE-CHUN, S. - Aktualne problemy informacji i dokumentacji, 7.k. 2.sz. 1962.márc.-ápr. 30-43.p.

A központi műszaki és gazdasági tudományos tájékoztató intézet helyes működése döntő mértékben függ az iparági műszaki és gazdasági központokkal való rendszeres együttműködésétől. Az ilyen együttműködés alapelveinek pontos meghatározása nem egyszerű feladat. A hosszú ideig tartó fáradságos és sokoldalú munka eredményeképpen kidolgozandó alapelvek nagymértékben hozzájárulnak az együttműködés kifejlesztéséhez és tökéletesítéséhez. A szoros együttműködés feltétlenül szükséges a műszaki és gazdasági tudományos tájékoztató szolgálat helyes működéséhez és a szolgáltatott anyagok megfelelő hasznosításához. Az intézetnek ezzel kapcsolatos fontosabb feladatai közé tartozik: a/ a tájékoztató hálózat működése szervezési és módszertani alapelveinek kidolgozása, b/ a tájékoztató szolgálat munkamódszereinek kidolgozása, c/ a tájékoztató szolgálat működési szabályzatának kidolgozása, valamint d/ a tájékoztató szolgálat szervezési és gazdasági kérdéseinek koordinálása. /K.P./

381.12/100/:002.55

A Poznani Nemzetközi Vásár a műszaki-tudományos tájékoztatás forrása. - /Miedzynarodowe Targi w Poznaniu źródłem informacji naukowo-technicznej/ - STOLARSKI, J.Z. - Aktualna problemy informacji i dokumentacji, 7.k. 4.sz. 1962.jul.-aug. 28-38.p.

Bebizonyosodott, hogy a tájékoztató szolgálat irodájának felállítására a Poznani Nemzetközi Vásáron helyes, szükséges és hasznos, mert a Vásár a műszaki és gazdasági információknak egymagában is rendkívül komoly forrása, mivel az 58 ország részvételével megrendezett Vásáron bőven kínálkozik alkalom tapasztalat- és véleménycserére a mérnökök, technikusok, valamint a kereskedelmi és gazdasági szakértők között. Ebben nagy segítséget nyújtanak a Vásár ideje alatt naponta több helyen a lengyel és külföldi szakértők részvételével rendezett különböző jellegű és természetű műszaki, gazdasági stb. előadások. A tájékoztató szolgálatnak a Vásáron 7 év óta működő irodája eddig is már komoly eredményeket mutatott. Mintájára a Lipcsei és Brnói Nemzetközi Vásáron felállították, most pedig a Plovdivi Nemzetközi Vásáron felállításra kerül a műszaki-tudományos tájékoztató iroda. A cikk részletesen tárgyalja az iroda szervezeti felépítését, működési szabályzatát, iparági bizottságai munkája koordinálásának módszereit és példáit, a kiállító vállalatok, illetve cégekkel való együttműködés példáit, kiadói tevékenységét s az eddig még le nem küzdött nehézségeket. /K.P./

651.928:651.838.4:686.846:54

Kémiai kódrendszer információ visszakeresési célokra. - /Chemical Coding for Information Retrieval/ - DUFFIN, W.M. - Journal of Chemical Documentation, 1.k. 3.sz. 1961.nov. 44-46.p.

Gépi lyukkártyákra alkalmazható új, viszonylag egyszerű kémiai kódrendszert ismertet, amelyet gyógyszeripari dokumentációban alkalmaznak. Mintegy 70 000 vegyület nyilvántartására használják, jól bevál, az eredmény kielégítő. Egy szerveskémiai vegyület kódja három részből tevődik össze. Az első rész a vegyület főgyűrűjének kódolására szolgál, a második rész a vegyület többi gyűrűit, illetve gyökcsoportjait képezi le, a harmadik részt pedig a vegyületben levő összes szénatom száma adja. Az első két kódrész betűkből és a mennyiségi viszonyokat feltüntető számokból áll. A betűkombinációk a vegyületek összetevőit képezik le. E betűkombinációkból az első és második kódrész előállításához két táblázatot szerkesztettek. Ezek igénybevétele a vegyületek könnyen átkódolhatók. Nagy előnye a rendszernek, hogy a vegyületek kódjai - még komplikált struktúrák esetén is - egyszerűek és rövidak. Betű- és számjegyekből álló lineáris formációk, amelyek a gépi lyukkártyákra rávihetők, és a standard lyukkártyápekkel feldolgozhatók, illetve visszakereshetők. E kódrendszer szerint készült kártyagyűjtemény felhasználásával gépi uton vegyület- és reakció-indexet is könnyen tudtak előállítani. /O.G./

65.012.45:659.25

Az együttműködésen alapuló tájékoztatáscsere lehetőségeiről. -
/Concerning the Possibility of a Cooperative Information Exchange/ -
KOCHEN, M. - WONG, E. - IBM Journal of Research and Development, 6.k.
2.sz. 1962. ápr. 270-271.p.

A tudományos közösségek információs igényeinek kielégítésében nagy szerepet játszik a személyzet tagjai közötti személyes értesülések kicserélése. Egy nemrégiben lefolytatott vizsgálat az mutatta, hogy a tudományos munkához felhasznált tanulmányok, reportok, kézikönyvek, beszámolók, monográfiák stb. mintegy 40 %-ához a kutatók kollégáik személyes közlése folytán jutnak. Egy másik vizsgálat pedig azt tanúsította, hogy a kutatók olvasás útján szerzett információiknak kb. a felét mintegy tíz, számukra legjelentősebb folyóiratból merítik, míg információik másik felének forrását más nagyszámú különböző folyóirat teszi. Az egymáshoz közelálló témákon dolgozó kutatók a másodlagos források őket érdeklő cikkeinek átolvasása során talált anyagot egymás között kicserélhetik. Ezáltal szemiautomatikus tájékoztató rendszert alkotnak. A rendszer eredményes működése nagymértékben függ a résztvevők közreműködésének intenzitásától. A résztvevők együttműködését viszont jelentősen befolyásolják a rendszer kedvező, illetve hátrányos tulajdonságai. A cikk matematikai eszközök igénybevételével vizsgálja az ilyen információ-kicserélő rendszer létrejöttének lehetőségét és hatásvos működésének feltételeit.

/O.G./

659.24/.25:374.6

A Tájékoztató Szakemberek Intézete Kft. céljai. - /The aims of the Institute of Information Scientists Ltd./ - MALCOLM DYSOL, G. - FARRADANE, J.E. - Journal of Chemical Documentation, 2.k. 2.sz. 1962. ápr. 72-74.p.

Angliában 1920 után, Amerikában néhány évvel később kezdtek alkalmazni szakembereket a kutatók és tudósok irodalmi kutatásainak elvégzésére. Kezdetben a szakemberek nem bízták rájuk az irodalomkutatást, vagy egyszerűen könyvtárosoknak tekintették őket, s csak később váltak a kutatómunka szerves részévé. Sok problémát vetett fel az is, hogy hol és hogyan képezzék ki ennek az új foglalkozási ágnak a gyakorlóit, miként nevezzék őket stb. Angliában az intelligence officer, information officer, technical librarian; Amerikában a literature chemist; Franciaországban és Németországban a documentalist /különböző végzetekkel/ került használatba. Az egységes elnevezés céljára leghelyesebbnek látszott a kutató szakember /research scientist/ mintájára kialakult tájékoztató szakember /information scientist/ elnevezés. Az Angliában 1958-ban alakult Tájékoztatói Szakemberek Intézete Kft. is ezt az elnevezést vette fel.

Ennek az Intézetnek célja elősegíteni az információs munkát, és követelményeket állítani az ilyen munkát végző szakemberek elé. 1961-ben már 250 tagja volt /külföldről is/. Londonban 1961 januárjában indult meg az Intézet első tanfolyama, amely két éven keresztül, hetenként kétszer 2-2 órás foglalkozásokból áll.

Az Intézet ezenkívül évenként kb. hat alkalommal különböző kérdésekről vitákat és megbeszéléseket szervez. /Nemrég pl. a szovjet tudományos és műszaki irodalomra vonatkozó információk megszerzésének lehetőségeiről/. /B.S./

659.24:/026:622+669/

A norilszki Zavenjagin bányászati és kohászati kombinát tudományos-műszaki könyvtárának bibliográfiai munkája. - /Bibliograficeszkaja rabota Naucsno-tehniceszkoj biblioteki Noril'szkogo Gornometallurgiceszkogo Kombinata imeni A.P.Zavenjagina/ - ZOTOVA, T.N. - Tehniceszkie Biblioteki SzSzSzR, 5.sz. 1961. 7-13.p.

A könyvtár egyike a legnagyobbaknak a krasnojarszki területen. Állománya 470 000 egység. 9 fiókkönyvtára, 95 mozgó könyvállomása és 19 000 olvasója van. Évente 25 000 könyv, 400 szovjet és 90 külföldi folyóirat, valamint nagymennyiségű egyéb kiadvány érkezik a könyvtárba. Egyik legfontosabb szolgáltatása az egyéni információ, amit évente kb. 600 olvasó részére nyújt. Ennek keretében az év elején kérdőíveket küldenek szét, amit az olvasók kitöltve küldenek vissza a könyvtárnak, megjelölve az őket érdeklő témákat. A kitöltött kérdőíveket a könyvtárban sorszámmal látják el, és nyilvántartást készítenek belőlük. A kiküldött információkat a kérdőívek hátoldalán jelzik. Mivel egy-egy témáról többen is kérnek tájékoztatást, ezért tematikus kartonokat is készítenek, feltüntetve rajtuk az igénylők neveit és nyilvántartó lapjaik sorszámait.

A könyvtár ezenkívül egy-egy üzemszerveknek, laboratóriumnak kollektív információt is nyújt, amit 94 helyről igényeltek legutóbb.

A kombinát egyes üzemszerveiben műszaki informátorok - rendszereint egy-egy mérnök - időközönként információs napokat rendeznek. Ilyenkor ismertetik a dolgozókat, segítenek az idegen nyelvű anyag fordításában stb. A könyvtár nemcsak az irodalmat bocsátja ilyenkor rendelkezésükre, hanem a műszaki informátorok részére módszertani és bibliográfiai segítséget is nyújt.

A könyvtár havonta kiadja új szerzeményei jegyzékét, és az üzemi rádióon keresztül rendszeres könyvismerttetéseket is rendez.

Az információs munkához nélkülözhetetlen kézikönyvtárban az általános jellegű segédeszközökön kívül kiemelkedő helyet foglalnak el a központi szervek bibliográfiai és egyéb tájékoztató jellegű kiadványai.

Évenként kb. 700 bibliográfiai felvilágosítást adnak, ennek 10 százalékát levélben. Ajánló bibliográfiákban általában 40-60 dokumentumot ismertetnek. A kommunista munkabrigádok részére külön olvasóterveket készítenek. /B.S./

659.24.001.85

Az információs munka oktatása: A Tájékoztató Szakemberek Intézete Kt. tanterve és tanmenete. - /Education in information work: The syllabus and present curriculum of the Institute of Information Scientists Ltd./ - MALCOLM DYSON, G. - FARRADANE, J.E. - Journal of Chemical Documentation, 2.k. 2.sz. 1962. ápr. 74-76.p.

Az Intézet tanfolyamának tanmenetét az Áslib-bel közösen állította össze, és az a következő fő csoportokra oszlik:

1. Nyelv, írás és kiadás. /Kutatási jelentések, kivonatok, cikkek és szemlék összeállítása. Az idegen nyelvek használatának különböző nehézségei, szótárak, fordítások. Tipográfiai, illusztrációs és korrektúra kérdések./

2. Az információ áramlása. /Az ismeretközlés története és elmélete; tudományos társaságok, könyvek, folyóiratok stb. A filmek, a rádió és a televízió szerepe. Szabványosítási kérdések. Az információs osztályok kapcsolata a belső és külső szervekkel./

3. A tájékoztató munka technikája. /A tájékoztatás forrásai és lelőhelyei. Raktározás, gyűjtemények, visszakeresés, reprodukció és terjesztés./

A tanfolyam első évében a heti kétszeri foglalkozásból egy alkalmat teljes egészében a tájékoztató munka forrásainak tanulmányozására fordítottak. A második év fele az osztályozás és az indexelés kérdéseivel foglalkozott.

A jövőben rövidebb nappali tanfolyamokat is terveznek szervezni.
/B.S./

778.14+778.1+002.513.5

Kölcsönös kapcsolat a mikrofilm, a másoló eljárások és az információ visszakeresés között. - /The interrelationship of microfilm copying devices and information retrieval./ - LEWIS, Ch.M. - Special Libraries. 53.k. 3.sz. 1962.márc. 130-135.p.

Ha nemcsak a mára fordítjuk figyelmünket, hanem megfelelő mértékben a jövővel is foglalkozunk, akkor nem vitás, hogy az információk szolgáltatása terén egyre hatékonyabb eszközökre van szükség. Tudnunk kell a jelenleg kísérletezés, átdolgozás vagy továbbfejlesztés alatt álló minden olyan berendezésről és gépről, amely holnap már a piacra kerül, és kisebb vagy nagyobb mértékben hozzájárulhat a tájékoztató munka eredményes gépesítéséhez.

A különböző másoló eljárások, a mikrofilmeket és mikroalapot előállító készülékek vázlatos áttekintéséből megállapítható, hogy egyre nagyobb jelentőségűvé válnak azok a módszerek, amelyek valamilyen formában összekapcsolhatók az információk gépi visszakeresésének egyes változataival. A miniatürizálásnak és az elektrosztatikus másoló eljárásoknak ilyen tekintetben kétségtelen előnyei vannak. /B.S./

8.03:652.6:331.7

Fordító és fordítás. - /Tłumacz i tłumaczenie/ - PIONKOWSKI, T. - Aktualne problemy informacji i dokumentacji, 7.k. 3.sz. 1962.máj.-jun. 21-31.p.

A nemzetközi tudományos, műszaki, gazdasági, kereskedelmi, kulturális, politikai és egyéb kapcsolatoknak utóbbi évtizedekben tapasztalható óriási fejlődése, valamint a nemzetközi jellegű szervezetek, hivatalok és intézmények létrehozása szükségessé teszi a több nyelvet beszélő személyzet alkalmazását. Ezzel kapcsolatban az idegen

nyelveknek gyakorlati alkalmazása a tudomány, a technika, a politika, a kereskedelem, a kultura stb. szakembereinek közös ügyévé vált. A fordítók és tolmácsok szerepe ilyen körülmények között teljesen speciálissá vált. A fordítók munkája kimondottan tudományos jellegű. A cikk foglalkozik a fordítók és tolmácsok fogalmának tisztázásával és meghatározásával, a fordítók és tolmácsok kategorizálásával és szakosításával, a műszaki, tudományos és gazdasági szakirodalmi fordítók és a konferenciákon résztvevő, illetve működő tolmácsok jellemzésével. Kiemeli a fordítási akció jelentőségét a műszaki fejlesztés meggyorsítása érdekében. Felsorolja a fordítási és tolmácsolási műveletek lényegét és elemeit. Kiemeli a fordítók és tolmácsok megválasztásával kapcsolatos nehézségeket, és rámutat a fordítók és tolmácsok központi nyilvántartásának célszerűségére és szükségességére. /K.P./

0
0 0

Az Országos Műszaki Fejlesztési Bizottság rendezésében 1962. december 4 és 21 között a Szovjetunió műszaki tájékoztatási és propaganda szervezetét magyar delegáció tanulmányozta.

A szovjet tanulmányuton részt vett delegáció névsora:

ZENTAI Béla	OMFB tag, főosztályvezető
JÁNSZKY Lajos	OMKDK főigazgató
POLZOVICS Iván	OMKDK osztályvezető
VINCE Pálné	OMKDK csoportvezető
NAGY Ernő	OMKDK fordítási lektorátus vezetője
LAZAR Péter	MTA Ipargazdasági Kutatócsoport tud. főmunkatárs
FÖTI István	KGM Műszaki Tájékoztató és Propaganda Intézet főmérnöke
ARANYOSSY Árpád	NIM Dokumentációs Iroda igazgatója
PORTIK-DOBOS Ferenc	MSZMP K.B. Ipari és Közlekedési Osztály munkatársa
TÓTH Dezső	A SZOT termelési osztály helyettes vezetője
JANCSIK Ferenc	A TESCO helyettes igazgatója
ABA Iván	A Műszaki Élet szerkesztője

- o -